

XVIII. YÜZYIL ŞAİRLERİNDEN MAHVÎ VE DÎVÂNÇE'Sİ

Deva ÖZDER¹

Eda TOK²

ÖZET

Türk edebiyatının mihenk taşlarından biri olan divanların tespit ve neşrinde her ne kadar büyük bir mesafe kat edilmiş olsa da kaynaklarda bahsi geçmeyen yahut hakkında çok az bilgiye rastlanan şair ve eserleri ile karşılaşılması mümkündür. Bunlardan biri de Hayrabolulu Mahvî'nin Divançesidir. Tarafımızca Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi Nadir ve Yazma Eserler Bölümü'nde Y 0527 numarada kayıtlı Mahvî'ye ait bir Divançe tespit edilmiştir.

Hayatı hakkındaki bilgiler sınırlı olan ve şiirlerinde Mahvî mahlasını kullanan şair, XVIII. yüzyılda yaşamış divan edebiyatı şairlerindedir. Şairin hayatına dair bilgiye rastladığımız kaynaklar, onun Hayrabolulu olduğu ve 1150 (1737/38) tarihinde öldüğü hususunda görüş birliği içerisindedir. Mahvî'nin, Fatî'n'e göre mürettep bir Divan'ı, Şemsettin Sami'ye göre ise bir Divançesi bulunmaktadır.

Çalışmamızda Mahvî'nin hayatı ve Divançesi hakkında bilgi verilecek, Divançe'de yer alan şiirlerin ilk ve son beyitleri günümüz harflerine aktarılacaktır. Böylelikle Mahvî ve Divançesi bilim dünyasına tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: XVIII.yüzyıl, Mahvî, Divançe.

ONE OF THE POETS OF 18TH CENTURY: MAHVÎ AND HIS DİVANÇHE

ABSTRACT

Divans are the touchstones of Turkish literature and it is made a lot of way on the definition and publishing, however; it is possible to encounter some unknown or lesser known poets and their pieces in the sources. One of them is the Divanche of Mahvi from Hayrabolu. It is established a Divanche belonging to Mahvi registered on Y 0527 in The Research Library of Yapı Kredi Department of Manuscripts and Rare Books by us.

The poet, who uses the pseudonym of Mahvi and who we have limited information about, lived in the 18th century. The sources, that we have information about his life, have an agreement on he was from Hayrabolu and died in 1150 (1737/38). Mahvi has a reorganized Divan according to Fatin, on the other hand, he has a Divanche according to Şemsettin Sami.

In our work, we inform about his life, literary and his Divanche. In addition to that, we transform the first and the last couplets of the poems in the Divanche into the modern alphabet. In this way, he is going to be introduced to the literature community.

Keywords: 18th Century, Mahvi, Divanche.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, devaozder@karabuk.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, tok_eda@hotmail.com

GİRİŞ

Divan edebiyatı geleneği çerçevesinde yetişen şairlerin pek çoğu gerek yaşadıkları dönemde gerekse daha sonraki dönemlerde yazılan biyografik kaynaklarda kendilerine yer bulmuşlardır. Ancak bu kaynaklarda hakkında çok az bilgi verilen yahut sayıca az olmakla birlikte kendilerine yer bulamayan şairler olduğu da bilinmektedir. *Son Klasik Dönem* olarak nitelendirilen ve şair kadrosu bakımından eski edebiyatın en zengin dönemi olan XVIII. asır şairlerinden Hayrabolulu Mahvî de söz konusu biyografik eserlerde hayatı hakkında sınırlı bilgi verilen şairlerden biridir.

1. MAHVÎ'NİN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Mahvî'nin hayatı hakkındaki bilgiler oldukça sınırlıdır. Kaynaklarda verilen bilgilerden şairin asıl isminin Muhammed, doğum yerinin ise Hayrabolu olduğu anlaşılmaktadır (Akkuş ve Yılmaz 2006: 250; Şimşek 2008: 388). Doğum tarihine dair herhangi bir bilgiye tesadüf edilemeyen şairin öğrenimini tamamladıktan sonra Halvetî tarikatına (Akbayar 1996: 929) ve Gülşenî tarikatının Hâletiyye koluna intisap ettiği şeklinde muhtelif bilgiler de bulunmaktadır (Akkuş ve Yılmaz 2005: 250). Mahvî'nin 1150'de (1737/38) vefat ettiği konusunda ise kaynaklar mutabıktır (Çiftçi 2017: 435-436; Şemseddin Sami 1316: 4231; Akbayar 1996: 929; Şimşek 2008: 388). Şair, Çorumlu Mustafa Bey Cami haziresine defnedilmiş olup mezar taşında Edirne'de medfun bulunan, divan sahibi ve Hasan Sezâyî'nin damadı Ahmed Müsellem Efendi'nin inşâd ettiği şiir yazılıdır:

Hemnâm-ı Fahr-i Âlem manend-i ibn-i Meryem

Gitti cû'undan itdi terk-i libâs-ı kesret

Zâhirde tab'-ı likâ bâtınında sâhib-i irşâd

Bir pîr-i Gülşenî'den almıştı ol icâzet

Hiç add idüb cihânı târih okur Müsellem

Mahvî Efendi oldu rehîn-i dâr-ı vahdet (Şimşek 2008: 388)

Mahvî'nin nasıl bir eğitim aldığına dair herhangi bir bilgi bulunmamasına rağmen kaynaklarda iyi bir tahsil gördüğü belirtilmektedir. Şairin şiirlerinde yer verdiği Arapça iktibaslar dikkate alındığında onun Arapçayı şiirlerinde kullanabilecek kadar iyi bildiğini söylemek mümkündür.

Sebk-i Hindî'nin ağır üslubu devam ederken diğer taraftan şiirlerde günlük konuşma dilinin de benimsendiği bu yüzyılda Mahvî, şiirlerini aşırıktan uzak külfetsiz bir üslupla dile getirmiş, şiirlerinde Türkçe kelime ve deyimler kullanmıştır. Şairin, eserinde “şahin yuvasından bellidir, el çekmek, yüz sürmek, kulağına küpe etmek” gibi atasözü ve deyimlere yer verdiği zaman zaman da “eşk-i al, ocag-ı has, dad-ı hicr” gibi Türkçe kelimelerle Farsça tamlamalar yaptığı görülmektedir.

Mahvî, gazellerinde kendi şiirleriyle ilgi değerlendirmelerde de bulunmuştur. Şiirleriyle bu sahaya yeni bir hayat verdiğini söyleyen Mahvî, tabirlerinin akıcı ve ahenkli, şiirlerinin yeni bir tarzın habercisi ve her sözünün feyz

hazinesinin anahtarı olduğunu belirtmiş, şiirlerindeki güzellik ve üslubundaki hoşluğun sadece Hasan ve Selman'ın şiirlerinde bulunabileceğini ifade etmiştir.

2. DİVANÇE'NİN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Mahvî'nin, Fatîne'e göre mürettep bir Divan'ı (Çiftçi 2017: 435), Şemsettin Samî'ye göre ise bir *Divançe'si* bulunmaktadır (1316: 4231). Tarafımızca tespit edilen nüshada yer alan şiirlerin sayısından ve "Divânçe-i Mahvî" başlığından hareketle elimizde bulunan eserin şairin *Divançe'si* olduğunu söylemek mümkündür.

*Divançe'*de 103 gazel ve 2 tarih manzumesi bulunmaktadır. 103 gazelin 90'ı beş beyitten oluşmaktadır ki bu da şairin şiirlerinde çoğunlukla beş beyit kullanmayı tercih ettiğini göstermektedir. Gazeller nüshada alfabetik sırayla yer almaktadır. Şair, se (ث), hı (خ), zel (ذ), sin (س), zı (ظ), vav (و) harflerinden şiir yazmamıştır. Gazellerin harflere göre sayı dağılımı şu şekildedir:

elif (ا)	5	dal (د)	3	dat (ض)	3	kaf (ق)	1	he (ه)	14
be (ب)	4	re (ر)	14	tı (ط)	2	kef (ك)	3	ye (ی)	16
te (ت)	1	ze (ز)	4	'ayın (ع)	3	lâm (ل)	4		
cim (ج)	4	şın (ش)	2	gayın (غ)	2	mim (م)	9		
ha (ح)	1	sad (ص)	2	fâ (ف)	1	nun (ن)	5		

Mahvî'nin şiirlerinde kullandığı aruz kalıpları ve kullanım sıklığı ise şu şekildedir:

Bahirler	Vezinler	Şiir Sayısı
Remel	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	40
	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	19
	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	2
Hezec	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	23
	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	5
	Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün	2
	Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün	2
Muzâri	Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün	9
Müctes	Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	2
Münserih	Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün	1

Mahvî'nin eserinde genel olarak divan şiirinde sık kullanılan vezinleri tercih ettiği görülmektedir. Ancak şairin bir gazelinde Türk şairlerince daha az kullanılan münserih bahrinin "müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün" kalıbıyla da karşılaşılmaktadır. 5 beyitten müteşekkil gazelde şair, dokuz mısradaki son tefileyi "fe'ülün" şeklinde

yazmıştır.³ Mahvî'nin bu tutumu özgünlük arayışı ile "müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fe'ülün" şeklinde daha önce başka şairlerce kullanılmamış bir vezinle şiir yazmış olabileceğini akıllara getirmekle beraber tahallüs beytinde "Mahviyâ" kelimesinin "fâ'ilün"e uyması ve incelenen kaynaklarda⁴ söz konusu vezne rastlanmamış olması nedeniyle böyle bir ihtimal makul gelmemiş, onun bu mısra dışındaki son tefilelerde istikrarlı bir tutumla zihaf yaptığı ve zihafı büyük bir aruz kusuru olarak görmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Mahvî, eserinde aşk, şarap, sevgili, güzellik, aşkın ıstırabı gibi klasik Türk şiiri geleneğinin genel muhtevasına bağlı kalmıştır. Şair şiirlerinde beşerî aşk ve duygulara yer vermekle beraber ilahi aşkı da işlemiş okuyucusuna cismani ve mecazi olanı terk edip hakikate ulaşması yönünde telkinlerde bulunmuştur.

Divançe'de "Hayrabolulu Hâsib Bege Söylenilen Lehçe-i Târîhçesi" başlığı altında iki tarih manzumesi yer almaktadır.

3. NÜSHA TAVSİFİ

Divançe'nin tespit edilen tek nüshası Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi Nadir ve Yazma Eserler Bölümü'nde Y 0527 numarada kayıtlıdır. 182x122 (154x114) mm. ölçüsünde, rika hatla⁵, 2 sütunlu muhtelif satırlı, 2 varakta Avrupa kâğıda yazılmıştır. Toplam 24 varak olup, v.23-24 boştur. Eser ciltsizdir.

Başı:

2b

Dad-ı hicr-i bezm-i vaşl-ı yâre 'âlem mübtelâ
H'âhiş-i lütfuñda cânâ cümle yâd u âşinâ

Sonu:

³ Şadra geçip gögsünü sîne-i mübtelâda
Açdı kebâb oldu dâğ bu şerer-i belâda
Bâde-i 'aşk cür'asın nüş iderim görelden
'Aks-i ruḥ-ı pertevin cām-ı cihân-nümâda
İtme şaḫın i'timâd zâhid-i ḫuşka eger
Görür iseñ mu'tekif küşe-i büriyâda
Zâhid eger meydeki râz-ı nihâni bilse
Añlar idi herkesiñ gevherini güşâde
Râḫat-ı 'ayş u şafâ görmez ebed Mahviyâ
Kim ki ider ḫortıyı ḫadden eger ziyâde (v. 16b)

⁴ Vezin taraması için incelenen kaynaklar: Kemal Eraslan (hızl.) (2015). *Alî-Şîr Nevâyî, Mîzânü'l-Evzân*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları; Nihad M. Çetin (1991). "Türk Edebiyatında Arûz". *İslâm Ansiklopedisi*. C 3. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 432-437; Haluk İpekten (2006). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergâh Yayınları; Cem Dilçin (2009). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları; Yakup Şafak (2003). *Aruz Terimleri*. Konya: Tekin Kitabevi; Erdem Can Öztürk (2010). *Alî Cemâleddîn Arûz-ı Türkî, İlm-i Kavâfi, Sanâyi-i Şi'riyye ve İlm-i Bedî (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Yüksek Lisans Tezi. Yozgat: Bozok Üniversitesi.

⁵ Katalog künyesinde talik hatla yazıldığı söylenmektedir.

22a

Çaldırıp iki eliñ eyle hülüşıla du'ā

Maḥviyā düşdü bu tārīhi nizām-ı 'ālem

4. METİN

Çalışmada, tespit edilen *Divançe'*de yer alan şiirlerin hacim nedeniyle tamamını vermek mümkün olmayacağı için eser hakkında genel bir kanaat oluşturması amacıyla şiirlerin matla ve makta beyitlerinin yazılması yolu tercih edilmiştir. *Divançe'*deki şiirlerin sıralanışına sadık kalınarak şiirler numaralandırılmıştır. Beyitlerin yazma nüshada hangi sayfada bulunduğu, şiirin hangi aruz vezni ile yazıldığına dair bilgiler verilmiş, *Divançe'*deki şiirlerin kaçar beyitten oluştuğunu belirtmek adına da matla ve makta beyitleri numaralandırılmıştır.

*Divançe'*de yer alan şiirlerin aruz kalıpları, beyit numaraları, matla ve makta beyitlerinin günümüz harflerine aktarımına aşağıda yer verilmiştir:

Dīvānçe-i Maḥvī rahmetu'llāhu 'aleyh

Gazel 1 (2b)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Dad-ı hicr-i bezm-i vaşl-ı yāre 'ālem mübtelā

H'āhiş-i lütfuñda cānā cümle yād u āşinā

5) Pertev-i māhımı şandıñ bezm-i meyde Maḥviyā

Sāgar-ı şahbāya düşmüş 'aks-i rüy-ı dil-rübā

Gazel 2 (2b)

Mef'ülü Mef'ülün Mef'ülü Mef'ülün

1) Dil-mürde-i hicriñdir vaşl-ı keremiñ şehā

'İsī-i Mesīhāveş bir demde kılar ihyā

5) Hicriñ dil-i mecrūhı gāyetde zebūn itdi

Bilmem nice olur ḥāli Maḥvī kuluñuñ cānā

Gazel 3 (2b)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Dil ümîd eyler nigâh-ı iltifâtın dâ'imâ

Bir nazar kılmübtelâ-yı hicriñe ey dil-rübâ

5) Kıldı ceşş-i guşşa ansız kişver-i kalbe hücum

Nehb-i arâm eyleyip aldı qarârın Maḥviyâ

Gazel 4 (3a)

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1) Dilde ḥayâl-i ḥâl-i emel söylerim saña

Güş it me'âli 'ilm ü 'amel söylerim sana

6) Çıkmazsa alma tâze luğaz güne Maḥviyâ

Nev-güfte şâ'irâne gazel söylerim saña

Gazel 5 (3a)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1) Beyâz fesle siyeh-püşî başında ol gül-i ra'nâ

Fenâyile gezer Bektâşîdir ammâ cihân-ârâ

8) Beyâz fesli siyeh püşîli bir maḥbûb ile Maḥvî

Bu ş'ri lütfî-i şâhib-zemîne eyledik ihdâ

GAZEL 6 (3b)

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

1) Āfitâb-ı ḥüsnüñe olmaz muḳâbil mâh-tâb

Anın için şehr bir bir dolandır eyler şitâb

5) Mû-miyânın vaşfın eyler çok cihânda mû-şikâf

Maḥviyâ sen kılmü-kalemle mû-be-mû yazdın kitâb

GAZEL 7 (3b)

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

1) Dâğ-ı 'aşkıñ şafha-i sînemde ey 'ālî-cenâb
Sîh-i derd-i hasretiñle bağrımı eyler kebâb

5) Bezm-i meyde yâr ola sâkî piyâle doldura
Hâne tenhâ ola Maḥvî vaqt ola 'ahd-i şebâb

GAZEL 8 (3b)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

1) Tâli'-i bahtım 'aceb kec ne ğarâ'ib kevkeb
Lütfun ağıyâra ider bendesine kahr u ğazab

5) Âteş-i âhımıla rüşen olur ey Maḥvî
Hâne-i dilde olan şem'-i muḥabbet her şeb

GAZEL 9 (4a)

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1) Dergeh-i 'ulyâña cânâ itmegiçün intisâb
Yoluna şarf eyledik hep nür-ı vaqtin âfitâb

5) Bezme evvel gelmiş ağıyâr-ı siyeh-rû Maḥviyâ
Gülsitâna şâh-ı gülden hâr ider evvel şitâb

GAZEL 10 (4b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

1) Tenür-ı sînede dâ'im ḥarâret
Ḥarâb itdi dil-i bîmârı ğâyet

5) Ḥumâr-ı hicrile Maḥvî cihânda
Giderse söyleşir rüz-ı kıyâmet

GAZEL 11 (4b)

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1) Şubh-ı dîdârîñ şeb-i hicrâna virdi inbilâc
Meş'al-i hüsniñ 'aceb mi olsa bu bezme sirâc

5) Görmege yâri dehân-ı heşt-rehde Maḥviyâ
Dîdemiz itmekde devrân dâ'imâ beyne'l-ḥacâc

GAZEL 12 (4b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

1) Geçer elbet niyâzım yâre er geç
İder derd-i dile bir çâre er geç

5) Seherde itdigiñ âh-ı şerer-bâr
İrişir Maḥviyâ aḡyâra er geç

GAZEL 13 (5a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1) Gider bu şöhret ü şâni dilâ nâm u nişândan geç
Hümâveş bî-nişân ol gel cihânda âşiyândan geç

5) Egerçi iki 'âlemden eliñ çek dirler ey Maḥvî
Dimez hîç saña bir kimse mey ü 'aşk u civândan geç

GAZEL 14 (5a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1) Şoyun ey dil libâs-ı tenden 'üryân ol bedenden geç
Şehîd-i 'aşk iseñ râh-ı muḥabbetde kefenden geç

5) Ḥaḳîkât gülşenin seyr ü temâşâ eyle ey Maḥvî
Gülistân-ı mecâzı terk idip şahn u çemenden geç

GAZEL 15 (5a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1) Sihâm-ı hicrile cânâ yeter kıldıñ dil-i mecrûh
Kerem kıl gel Hüdâ hakkı buña tākāt getirmez rûh

5) Harîm-i gülşen-i kūyuñda bülbül gibi Maḥvîniñ
Dem-â-dem ta'n hâriyla olupdur sînesi mecrûh

GAZEL 16 (5b)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

1) Micmer-i dilde olan 'ūd-ı muḥabbet mevcūd
Nâr-ı 'aşkıla eger yanmaya olmaz pür-dūd

5) İrdi ser-menzil-i maḥşūduna anlar yârin
Maḥviyâ râm olalar emrine ḥasbe'l-fermūd

GAZEL 17 (5b)

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1) 'Āşık-ı dil-ḥasteye kılmaz meded
Nâzenînim cevriñe yok hîç 'aded

5) Vaşlınıñ 'ıydına qurbân olmağa
Geldi bu Maḥvî quluñu itme red

GAZEL 18 (5b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1) Tākılma zülf-i cânâna uzatma kışsa[y]ı zâhid
O telden çünki çalmazsañ saña bir nesne yok 'âid

5) Ne mümkün ketm-i âşâr-ı muḥabbet dilde ey Maḥvî
İki gözden akan her kaṭre-i hün-âbe bir şâhid

GAZEL 19 (6a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1) Cemâliñ pertev-i şem'-i şebistâna muhîtdir

Visâliñ şerbeti cānā şifā-yı derd-i firkatdir

5) Fenādan göz yumup Maḥvî elin çek bezm-i 'ālemden

Ḥulūşıla teveccüh kı l Cenāb-ı Ḥaḫka fırsatdır

GAZEL 20 (6a)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Gelse şadr-ı küşe-i meyḫāneye cānāneler

Ġulgule virir cihānı na're-i mestāneler

5) Tā'ir-i dil şaydına tedbîr iderseñ Maḥviyā

Lü'lü-i deryā-yı ḫikmetden dökersin dāneler

GAZEL 21 (6a)

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

1) Dürünüp başına tāc-ı mücevher

Serîr-i ḫüsne geçdi ol dil-āver

5) Kapuñdan eyleme Maḥvî ḫuluñ red

Giriftār-ı niġāhıñdır ser-ā-ser

Gazel 22 (6b)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Sebze-i āmālimi ḫuşk itdi sāl-i hicr-i yār

Rüz [u] şeb çekmekde dil bārān-ı lüḫfa intizār

5) Reh-güzār-ı yāre Maḥvî eşk-i gülgünüm döküp

Dāne-i dürr-i sirişkim yoluna kıldım nişār

Gazel 23 (6b)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Dâne-çîn-i hürmen-i ihsânına biñ renc ider
Gerçi zencîr bir iki ammâ bu rencin penc ider

5) Ma'den-i cüddur diyü sen lütf umarsıñ Maḥviyâ
O dil-i mecrûhuñu zulm u cefâya genc ider

Gazel 24 (6b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1) Ol perî bilmem neden rüyün yabâne döndürür
Cevrile 'aşıkların bağrın kemâne döndürür

5) Böyle kalmaz Maḥviyâ seyl-i havâdiş cüş idip
Âsiyâb-ı hüsnünü devr-i zamâne döndürür

Gazel 25 (7a)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1) Şehâ güyâ bu 'âlemde diliñ cây-ı sürurudur
Eşiğñ taşına başın koyan zâhir huzûrudur

5) Mürür itmekdedir her ân zamân-ı 'ömrüñüñ Maḥvî
Eger eyyâm u sâ'âti eger sâl u şuhûrudur

Gazel 26 (7a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1) Hâḫırın yıkdığına ğam yime yâriñ zinhar
Yapar ey dil yıka bir hâne[y]i elbet mi'mâr

5) Hicr-i cānān ile baḫr-i ğama düşdüñ Maḥvî
Vây almazsa eger destîne ol şîrînkâr

Gazel 27 (7a)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1) Ne dilde tāk-ı Kivrā vü ne meyl-i kaçır-ı Kayser var

Derūnumda hemān seyr-i ham-ı ebrū-yı dil-ber var

6) Nazīre söylemek hāşā benim haddim degil lakin

Cenāb-ı hazret-i Şevkī efendi gibi reh-ber var

Gazel 28 (7b)

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1) Hevā-yı 'aşkla cānā gönül müşevveş olur

Yatañ durur mu gider bir civānla eş olur

5) Mey içdigim pey-i yādına 'aks ider yāre

Şafā-yı cāmla Maḥvī dil āyīneveş olur

Gazel 29 (7b)

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1) Ateş ki dilde sūz-ı cigerden zühür ider

Dūd-ı siyāh-ı āh-ı seherden zühür ider

5) Sevdā-yı hāl-i yāriledir bunca Maḥviyā

Dāğ-ı sīne ki lāle-i terden zühür ider

Gazel 30 (7b)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Dilde bir sevdā-yı müşkil var ki cānım örseler

Tāb-ı hicr-i yār cism-i nā-tüvānım örseler

5) Maḥviyā zaḥm-ı derūn-ı sīnemi eyler hırāş

Nāḥun-ı cevriye yār-i bī-emānım örseler

Gazel 31 (8a)

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1) Yâriñ dehâni râz-ı nihândan haber virir

Bir tâze nâ-şenîde zebândan haber virir

5) Şi'r-i hayâtı tâze hayât virdi Maḥviyâ

Ta'bîriniñ selâseti cândan haber virir

Gazel 32 (8a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1) Tıflî-i Fârisî Hemedândan haber virir

Şâm u 'Irâk u tâ Ḥorâsândan haber virir

5) Maḥvî naẓîre şi'r-i Ḥayâtîye toğrısı

Bir nev-zemîn ü tâze zebândan haber virir

Gazel 33 (8b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1) Ne deñlü inlesem güşuna yitmez

Fiğân u nâle vü zârım işitmez

5) Cemâlin seyre Maḥvî kıl kanâ'at

Nedir çâreñ eliñ dâmâna yitmez

Gazel 34 (8b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1) Firâkıñ oduna yandı hemîşe cümle varımız

Tenûr-i sînede cânâ ziyâd olmağda nârımız

5) Egerçi zâhiren Maḥvî bugün ḥâkile yeksânız

Velîkin evc-i bâlâya 'urûc eyler ğubârımız

Gazel 35 (8b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1) Ağlamakdan ğam u hicrānile hūn-ābdayız

Çanlî yaşlar dökerek dīde mey-i nābdayız

7) Baħr-i 'aşk içre esip bād-ı muħālif Maħvî

Düşdü 'ummāna gönlü zevraķı gird-ābdayız

Gazel 36 (9a)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Pîr-i 'aşkım gerçi tarḥ-endāz-ı sāmānım henüz

Zinde-i bî-iḥtiyār-ı şevķ-i cānānım henüz

7) Her sözüüm miftāḥ-ı genc-i feyz-i Ḥaķdır Maħviyā

Mü-şikāf-ı nüktehā-yı sırr-ı Sübhānım henüz

Gazel 37 (9b)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Ol perî-rū murġ-ı dil-şaydına tedbîr eylemiş

Çîn-i zülfün gerden-i 'āşıka zencîr eylemiş

5) Pîş-i esb-i bād-pāyı hizmetinde rüz [u] şeb

Pā-bürehne Maħvî sāk-ı zeyl-i teşmîr eylemiş

Gazel 38 (9b)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Başıñiçün ḥāk-i pāy-ı devlete ey mey-fürüş

Yüz sürüp geldim teḥî gönderme lütf it kırî boş

5) Bāde-i gül-rengē meyl itsem 'aceb mi Maħviyā

Cür'asın nüş eyleyen deryā gibi eyler ḥurüş

Gazel 39 (10a)

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1) Çün bende hak-i pāye gider mā'adā-yı hāş
Var mı kapuñda bencileyin bir gedā-yı hāş

5) Hātif vişal-i yāri ider müjde Maḥviyā
İrdi seherde gūş-ı dile ol nidā-yı hāş

Gazel 40 (10a)

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1) Hicriñ tenür-ı sīnede yaqdı ocağ-ı hāş
Açdı fitil-i 'aşkı derūnumda dāğ-ı hāş

5) Yandı yağıldı āteş-i 'aşkla rüz [u] şeb
Maḥvî kapuñda oldı yanar bir çerāğ-ı hāş

Gazel 41 (10b)

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

1) İtdi 'işretgāh-ı 'aşka mihrini pervāne 'arz
Geldi şem'-i bezme kıldı cānını kurbāna 'arz

5) Levḥ-i dilde yoqlayıp Maḥvî tecellî mührünü
Der-kenār it andan eyle ḥāliñi dīvāna 'arz

Gazel 42 (10b)

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

1) Gülşen-i ḥüsnüñ temāşādan bir İhāmdır gāraż
Hāşılı dāğ-ı derūnum yāre efhāmdır 'gāraż

5) Vaşlını va'd eylemiş cānāne bilmem bir kese
Ġālibā bu Maḥvî-i dil-süz-ı nā-kāmdır gāraż

Gazel 43 (10b)

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1) Olmaz zemîn-i 'aşka ebed dilde tül u 'arz

Şahrâ-yı 'aşka itme nihâyet kıyâs u farz

5) Esrâr-ı 'aşkı kimseye fâş itme Maḥviyâ

Erbâb-ı 'aşka oldu bu sırrıñ nihâni farz

Gazel 44 (11a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1) Hâme-i kudretle rüyuna yazılan hâl ü haṭ

Muşḥaf-ı hüsnüne yâriñ bu ḥurûf u o nuḳaṭ

5) 'Ârız-ı dil-dâre Maḥvî tâze haṭ gelmiş ne ğam

Eylemez kâlâ-yı hüsnünñ bahâsın hiç haṭ

Gazel 45 (11a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1) 'Aşıkı râm itmekiçün geldi la'l-i yâre haṭ

Ḳıl geçirdi burnuna o ser-keşiñ mekkâre haṭ

5) Pâdişâh-ı hüsnе bir tâze ḥaberle Maḥviyâ

Geldi mülk-i hüsnünñ elden gitdigin aḥbâre haṭ

Gazel 46 (11b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1) Rişte-i ümmîd-i vaşlı kesdi tîĝ-ı inḳıṭâ'

Rû-be-râh-ı vâdî-i hicrânıñ oldum elvedâ'

5) Fâş olursañ Maḥviyâ gülzârıñ açma kimseye

Bu meşeldir *küllü sırrın câveze'l-işneyni şâ*⁶

Gazel 47 (11 b)

⁶ İki kişinin bildiği sır değildir.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) İtmeden kayd-ı hayāt-ı müste'arı münkaṭı'

Eylemek seyr-i cemāl-i yāri hergiz mümteni'

5) Āsumān-ı dilden eylermiş ṭulū' Maḥviyā

Maṭla'-ı ḥūrşīd-i mihre bir ḥoş oldum muṭṭalı'

Gazel 48 (11 b)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Pend-i pīr-i 'aşkı gūş-ı cānile ol müstemi'

Dīde-i ehl-i nazardan olma ey dil münkaṭı'

5) Çıkdı evc-i rif'ate çün āfitāb-ı ḥüsn-i yār

Oldu Maḥvī āsumān-ı dilde mihri mürtefi'

Gazel 49 (12a)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Gülşen-i 'ālemden ey dil maḫşadım itmek ferāğ

Āsitān-ı yāre yüz ṭutdum gerekmez bāğ u rāğ

5) Maḥviyā çün kūs-ı rıḫlet çalınıp göçdü kaṭār

Zād-ı rāhı kıl müheyyā menziliñ gāyet ırağ

Gazel 50 (12a)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Mā'il olmuşdur ḫad-i dil-cū-yı yāre serv-i bāğ

Anıñiçün şahn-ı bāğa dikilip durur ayağ

5) 'Aklı gitdi zülf-i dil-dārı göricek Maḥviyā

Ḥayretinden ser-nigün itdi budāğın bīd-i bāğ

Gazel 51 (12a)

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1) Dâmen-i mihriñe cânâ kim ura şıdkıla kef

Āsitân-ı keremiñdir aña her bār-ı kenef

5) Hâlef-i şavma‘a-i ‘uzlet olup ey Maḥvî

Yüri itme hevâ-yı nefsiñe ‘ömrüñi telef⁷

Gazel 52 (12b)

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1) Tîğ-i ğamzeñ bu dil-i bīmār ḥarḳ

Eyler ise âhım eyler anı ḥarḳ

5) Maḥviyâ yâriñ ‘izâr u lebleri

Ḳand [u] sükkerden olunmaz hîç fark

Gazel 53 (12b)

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1) Çarḫı inletdi seḫer âh-ı dil-i nālâniñ

Nedir ey bülbül-i şürîde ne bu efgâniñ

5) Meye meyl eylesin Maḥvî neye meyl itsin

Ki ḳomaz zerre ḳadarca kederin insâniñ

Gazel 54 (12b)

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1) Umarım sedy-i seḫâ-yı keremiñde bir emek

Reh-i ‘aşḳıñda ser-â-pâ baña mı ğuşşa yemek

⁷ Nüşhada mısra وار ایتمه هوایی نفسله عمریکی تلف şeklinde yazılmıştır ancak bu haliyle vezne uymadığı için “وار” kelimesi çıkarılarak metin tamiri yoluna gidilmiştir.

5) Der-i yâre varıp ey Maḥvî gedâlar gibi sen
İşigi taşına başın koyup it 'azm-i remek

Gazel 55 (13a)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

1) Ḥasretinden o boy[ı] serv ruḥı gülgünüñ
Yine kan oldu işi ben cigeri pür-ḥünüñ

5) Seyl olan firḳatle eşk-i revânım Maḥvî
'İddir Nîl ü Fırât cüşiş-i Ceyḥünüñ

Gazel 56 (13a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

1) Çerâğ-ı ḥüsnüñe olmaz mu'âdil
Geleydi rû-be-rû ol mâh-ı kâmil

5) Taḥammül eyle Maḥvî cevri-i yâre
Be-her taḳdîr güzeller aña mâ'il

Gazel 57 (13a)

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1) Âşinâ-yı 'aşk olan dâ'im olursa pür-melel
Ḥaḳ nüzül-ı miḥnete rûz-ı ezel kılmış nezel

5) Bir fezâ-yı ğam-fezâdır Maḥvîyâ meydân-ı 'aşk
Miḥnet ü endühuna şabr it olasıñ bî-bedel

Gazel 58 (13b)

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1) Ḥasret-i la'liñle cânâ teşne-i câm-ı vişâl
Dîde-i ğam-dîdeden dökse 'aceb mi eşk-i al

5) Derd-i 'aşka yârile gel âşinâ ol Maḥviyâ

'Aşkla âlûdedir 'âlemde erbâb-ı kemâl

Gazel 59 (13b)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Me'fâilü Fâ'ilün

1) Ey dil şafâ-yı ḥâtırına virme gel melâl

Ḥatt-ı 'izârı yâr ile hîç itme kıl ü kâl

5) Seyrân iderken 'âlemi âzâde-servveş

Düşdü kemend-i zülfüne Maḥvî-i bî-mecâl

Gazel 60 (14a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1) Ğam-ı hicriñle ser-â-pâ nice ğamnâk olalım

Şeref-i vaşlñ ile bâr-ı ferâhnâk olalım

5) Ayağı tozuna Maḥvî sürelim rüyumuzu

Gidelim râh-ı melâle yoluna ḥâk olalım

Gazel 61 (14a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1) Ne ğam-ı mâtemile dünyede meksûr olalım

Ne fenâ 'âleminiñ sûruna mesrûr olalım

5) Gele Maḥvî idelim 'âlem-i uḥrâya ḥırâm

Çekelim bezm-i cihândan ayağı dür olalım

Gazel 62 (14a)

Mef'ûlü Mef'îlü Mef'îlü Fe'ülün

1) Âzâde gelip 'âleme ḥayfâ heme düşdüm

Fikr-i zeķan-ı yâr ile çâh-ı ğama düşdüm

5) Gird-âb-ı hayâline düşüp dâne-i hâliñ
Âvâre kebûter gibi Maḥvî yeme düşdüm

Gazel 63 (14b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1) İdersem nâle vü zârı bu tîh-i gamda ma'zûrum
Ki zîrâ dergeh-i 'âlî-cenâb-ı yârdan dûrum

8) Ününü göklere çıksa dil-i bîmârımıñ Maḥvî
Firâk-ı yâr ile dâ'im teb-i miḥnetde rencûrum

Gazel 64 (14b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1) Gel [de] ey murğ-ı seher 'aşkla feryâd idelim
Yine hep dilde olan derdimiz îrâd idelim

5) Ğamıñı çekmeyelim bezm-i cihâniñ Maḥvî
Çekelim câm-ı şarâbı dil-i pür-şâd idelim

Gazel 65 (14b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1) Böyle yazmışdır ezelde levḥ-i pîşâna kâlem
Pâ-bürehne râh-ı 'aşkıñda ser-â-pâ ben yilem

5) Eşk-i çeşmim dürlerin kûyuna yâriñ neşr idip
Vasl-ı dil-dâre sirişkin virdi bu Maḥvî selem

Gazel 66 (15a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1) Ey Mesîhâveş demiñ *Sübḥāne men yuḥyi'l-‘izām*⁸

Nūr-ı vechiñ innehu *yehdī ilā-dāri's-selām*⁹

7) Maḥviyā taḥsîn idip bu nazmıñ ehl-i sūḥana

Didiler *ceffe'l-ḳalem*¹⁰ hem *fıke ḳad-temme'l-ḳelām*¹¹

Gazel 67 (15a)

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1) Pîr-i ‘aşkıñ sihiri nuşḥunu men gūş itdim

Gevher-i pendin anıñ gūşuma mengūş itdim

5) Şöyle inletdi ki çarḫ-ı felegi nālānım

Maḥviyā bāğda hemān bülbülü ḥāmūş itdim

Gazel 68 (15a)

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1) Gel ey nesīm-i seḫer kūhsārı güldürelim

Açıp şüküfe-i bāğı bahārı güldürelim

5) Netīce bu ğazel-i āb-dāra ey Maḥvî

Nazîre iste eḫibbā-yı Bārı güldürelim

Gazel 69 (15b)

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1) Ne deñlü eylese ey dil taḫammül ḳıl eziyyetden

Nigāh-ı lütf ider gāhî degil ḫālî mürüvvetden

⁸ Kemikleri dirilten Allah'ı tesbih ederim.

⁹ O ki esenlik yurdunun yolunu gösterir.

¹⁰ Kalem kurudu.

¹¹ Söz sende tamamlandı.

5) Nişār-ı cān idip Maḥvî ne deñlü ilticā itsen
Cihānıñ dil-rübāsında eṣer yoḡdur muḡabbetden

Gazel 70 (15b)

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

1) Maḡdem-i pākiñle ehl-i bezmi kıldıñ şādmān
Na're-i yā Hū ile doldu kıbāb-ı āsumān

5) Bu gürizgāh-ı fenādır ḡanda varsañ Maḡvıyā
Bulamazsıñ ḡaşılı dünyāda bir cāy-ı amān

Gazel 71 (15b)

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1) Egerçi zāhid-i ḡuşkuñ geçilmez iddi'āsından
Ne işbāt itdigi var şimdiye dek müdde'āsından

5) Şeh-i iḡlīm-i ḡüsne taḡtgāh olsa 'aceb mi dil
Meşeldir Maḡvıyā bu bellidir şāhin yuvasından

Gazel 72 (16a)

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1) Eliñ çek ey gönül dehrin bu āyīn ü rüsumundan
Tecellī ola mirāt-ı derūnuñ her ḡumūmundan

6) O meh-rūnuñ ruḡ u ḡālī ḡayālī rüz [u] şeb besdir
Geçip Maḡvî bu eflākıñ meh ü mihr ü nücūmundan

Gazel 73 (16a)

Mef'ülü Mefā'ılü Mefā'ılü Fe'ülün

1) ḡaḡ geldi daḡı rüyuña cānā ne güzelsin
Bir kerre baḡ āyīneye ḡālā ne güzelsin

7) Maḥvî niçe meyl itmesin Allâhı seversen

Bir şūḥ-ı cihân-dāde levendāne güzelsin

Gazel 74 (16b)

Müfte'ülün Fā'ilün Müfte'ülün Fā'ilün

1) Şadra geçip gögsünü sīne-i mübtelāda

Açdı kebāb oldu dāğ bu şerer-i belāda

5) Rāhat-ı 'ayş u şafā görmez ebed Maḥviyā

Kim ki ider ʔortuyu ḥadden eger ziyāde

Gazel 75 (16b)

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1) Cihān bāğında servāsā gezerken gamdan āzāde

Ḳul olduñ bir şeh-i 'ālī-cenāba ey dil-üftāde

5) Zebān-ı kil-k-i ḳudretten ne ki cārī olur Maḥvî

Anıñ sırrı zuhūr eyler ḳamu esfelde a'lāda

Gazel 76 (16b)

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1) Serim ḥāk-i der-i pīr-i muğān olmaḳda her gice

Neler itdi baña sākī bu gice bir muğān-beççe

5) Eger mirāt-ı İskender eger cām-ı Cemi Maḥvî

Temāşā eylesen bir dem bu dünyā cümle bāzīçe

Gazel 77 (17a)

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1) Mey-i gülgün ile bir dem gül ey sākī-i gül-çehre

Güşād it gonçe-i ʔab'ım açılısın gül gibi dehre

5) Şeb-i târik-i hicr içre kalıp dil tîh-i hayretde
Vişâliñden bu Maḥvî derdmendi itme bî-behre

Gazel 78 (17a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1) Bezm-i meyde sâkiyâ yâr olsa ağıyâr olmasa
Meclis-i dil-dâre şıklet virmese bâr olmasa

5) Almaz idim Maḥviyâ yâriñ metâ'-ı vaşlını
Dirhem-i eşkin döküp çeşmim ḥarîdâr olmasa

Gazel 79 (17a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1) Âteş-i 'aşkıñ derûn-ı dilde ey yâr olmasa
Zâhir olmazdı tenûr-ı sîne nâz olmasa

5) Şöyle kalırdıñ şeb-i târik-i gamda Maḥviyâ
Ḥâne-i dilde çerâğ-ı mihr-i dil-dâr olmasa

Gazel 80 (17b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün

1) Gice gülşende şafâ itmege dâ'im sebep olsa
Mey ile sâkî-i hoş-dem daḥı bir gönçe-leb olsa

5) O sehî-ḳaddi çıkıp sîne-i mecrûḥuna Maḥvî
Leb-i cānān ile dâ'im seḥerî leb-be-leb olsa

Gazel 81 (17b)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1) Şarâb-ı la'li eyler bâde-i gülgün şermende
Şafâ-yı meşreb-i pâki ider şahbâ[y] lertzende

8) Mezâyâ-yı sülhan Maḥvî hep izhâr-ı hüner ammâ

Bilirsin i'tibâr olmaz cihân içre hünermende

Gazel 82 (17b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1) Reh-ber it necm-i sirişkiñ uyma ey dil zâhide

Şâm-ı ğamda olma tâ kim gümreh ü hayret-zede

5) Nakd-i 'ömr-i nâzenîn olmasa mihri Maḥviyâ

İltifât itmeñ 'arûs-ı dehre kayd-ı dünyede

Gazel 83 (18a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1) Dil uruldu ğamze-i hün-rîz-i çeşm-i dil-bere

Mest-i cām-ı 'aşk olup bî-çâre düşdü ḥaççere

5) Biz ezel mir'âtınıñ bir tûḫî-i güyâsiyız

Maḥviyâ hîç baqmazız âyîne-i İskendere

Gazel 84 (18a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1) Leşker-i şâh-ı Ḥabeş 'azm itdi Fağfûr üstüne

Çîñ-i zülfündür anıñ ḥaḫḫıyla me'mûr üstüne

5) Ârzü idip kemer-bend-i miyânın Maḥviyâ

Eyledim 'azm-i sefer Keşmîr ü Lâḥûr üstüne

Gazel 85 (18a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1) Nakş iden ebrû-yı yâri rûy-ı pür-nûr üstüne

Ṭâka bünyâd eylemişdir çeşme-i nûr üstüne

5) Zaḥm-ı dāğı 'aşkıñ ey Maḥvî kabûl itmez 'ilâc
Ursalar ger merhem-i kâfûr nâsûr üstüne

Gazel 86 (18b)¹²

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1) Şehâ cevri ü cefâ olmaz derûn-ı ehl-i îmânda
Niçün bî-gânesin hiç yok şebâtın 'ahd ü peymânda

7) Ḥasîbiñ Maḥvîyâ ḥüsn ü edâsında olan lütfu
Olursa şi'r-i Ḥassân ile ancak nazm-ı Selmânda

Gazel 87 (18b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1) Dilâ cîsr-i mecâzı geç kadem baş Kâf-ı ma'nâya
Ḥakîkat murğunu bul bakma gel Simurg [u] 'Ankâya

5) Yaman pâzâr-ı erbâb-ı süḥandır ṭab'ın ey Maḥvî
İrişdi rişte-i nazmın şerâdan tâ Süreyyâya

Gazel 88 (19a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1) Gülşen içre eyledi dem-beste ḥayrân bülbülü
Na're-i mestân ile cânâ şurâhın gulğulu

5) Tîh-i gamda ḥasret-i la'liñle dökdü nice dem
Çeşme çeşme Maḥvîyâ çeşmim sirişk-i gülgülü

Gazel 89 (19a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

¹² Bu gazel derkenardadır.

1) Ehl-i dil hüsünü kitâbın şerh ü tefsîr eyledi

Her gelen bu 'âleme bir dürlü ta'bîr eyledi

5) 'Arşa-i 'âlemde aşlâ bulmadım cây-ı neşât

Haq cebîniñ üzre Maḥvî anı tahrîr eyledi

Gazel 90 (19a)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

1) Zülf ü ḥâli dil-i 'aşıkı musahḥar kıldı

Zulm-i bî-ḥaddini ben ḥâke mükerrer kıldı

5) Şeb-çerâğ-ı ḥaremiñ olsa sirişk ey Maḥvî

La'l-i dürrün yoluña dîde münesser kıldı

Gazel 91 (19b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1) Nevâ-yı ehl-i derd-i 'aşka her dem mübtelâdır ney

Esr-i künc-i miḥnetdir giriftâr-ı belâdır ney

13) Tanîn-endâz olursa ḳubbe-i nüh-ṭâka ey Maḥvî

Ki zîrâ nevbet-i 'âlî-şehensâh-ı taḳâdır ney

Gazel 92 (19b)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

1) Şaf-ı müjgânını ol âfet-i devrân düzeli

Niçe mümkün ki miyâna ura dem gündüz eli

5) Dil-i şürîdesi miḥnet-zededir Maḥvîniñ

Ser-i şemşîr-i müjeñ rişte-i cânım üzeli

Gazel 93 (20a)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

1) Raqam-ı mihriñ ayā dil-ber-i ra'nā üzeli
Qalem-i dest-i qazā nāşiyem üzre yazalı

5) Ser-i zülf-i semenine dil uzatdıñ Maḥvî
Leb-i yāriñ hevesiyle yazalı bu gāzeli

Gazel 94 (20a)

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1) Cānā ezelde şevkle ḥük-m-i qazā beni
Şaldı belā-yı 'aşkıña bi'l-irtizā beni

5) Rüz-ı ezelde çekdi nedir çāre Maḥviyā
Ṭavq-ı kemend-i kākül-i yāre qazā beni

Gazel 95 (20a)

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1) Tenim şad-pāre-i tīg-ı müjeñdir ey keremkānī
Mesīḥ-i lüṭfuñ eylerse n'ola bī-çāre dermānı

5) Muḥaşşal Maḥviyā varıñ fedā kıl rāh-ı cānāna
Cemāl ü qadd-i dil-dāra nişār eyle dil ü cāmı

Gazel 96 (20b)

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

1) Ḥam-ı ebrüsu dili çekmege çengāl oldu
Nigehi çeşm-i siyāhīde ne kıtāl oldu

5) Yüzünü reh-güzār-ı yāre koyup yüz yirde
Reh-i 'aşkıñda bu Maḥvî nice pā-māl oldu

Gazel 97 (20b)

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

1) Şanma ey dil ol perî derdiñe dermân eyledi

Ḥāl ü zülfün gösterip ḥālîñ perîşân eyledi

5) Zād-ı rāhı guşşadır ancak bu Maḥvî bendenin

La'l-i meygūnuñ firākı bağrını kân eyledi

Gazel 98 (20b)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Aḥker-i 'aşkıñla cānā pür olup dil micmeri

Dā'imā andan hüveydā dūd-ı 'ūd u 'anberi

5) Bu fezā-yı 'arşa-i 'aşq u muḥabbet yoluna

Maḥviyā olursañ āḥir rāh-ı 'aşkın reh-beri

Gazel 99 (21a)

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1) N'ola peygūle-i miḥnet esīriniñ seḥergāhı

Çıkarsa evc-i eflāke derūn-ı sīnede āhı

5) Mülāzım olsa 'aşıklar 'aceb mi kūy-ı dil-dāre

Biri de sensin ey Maḥvî o dergāhın kerem-ḥ'āhı

Gazel 100 (21a)

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1) Neşāt-efzā-yı kalbimdir zülāl-i vaşlıñ iḥsānı

Nesīm-i büy-ı zülfüñdür mu'aḥṭtar eyleyen cānı

5) Gedā-yı 'aşkı ey Maḥvî kıyās itme muḥakḳardır

Ki anıñ kalb-i iḥlāşı olupdur 'arş-ı Raḥmānī

Gazel 101 (21a)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1) Kūşe-i gülşende ey bülbül hezārān sen gibi
Çayd-ı bend-i hār u zāra mübtelādır ben gibi

6) Dīdeden dā'im revān olan sirişk-i miḥnetiñ
Ġālibā mecrāsı Maḥvī vādī-i ğamdan gibi

Gazel 102 (21b)

Fe'īlātün Fe'īlātün Fe'īlātün Fe'īlün

1) 'Azm-i Rūm itdi şehā görmege la'liñ emeni
Terk idip dār u diyārını 'aķıķ-i Yemeni

5) Maḥviyā dügmelerin çözdü seher gülşende
Şoydu [g]öñlekcek idip bād-ı şabā yāsemeni

Gazel 103 (21b)

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

1) Çāk idip ğamzeñ dil-i cānā girībānım gibi
Şerḥa şerḥa eyledi şad-pāre dāmenim gibi

5) Çāresiz ḳaldıñ şeb-i yeldā-yı ğamda Maḥviyā
İrmedi vaķt-i seher şām-ı ğarībānım gibi

Ḥayrabolulu Ḥasīb Bege Söylenilen Lehçe-i Tārīḫçesi (22a)

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1) Ḥasīb-i gülşenī seyyid Muḥammed beg sa'ādetle
Ḥabībiñ sünnet-i pāk-i şerīfin eyledi icrā

9) Bu vech üzre yazıldı Maḥviyā tārīḫ-i tebrīki
Biçildi ḳāmet-i ḥüsne siyeh bir cāme-i a'lā (1142)

Tārīḫ (22a)

Fe'īlātün Fe'īlātün Fe'īlātün Fe'īlün

1) Bâreka'llâh zihî âşaf-ı şâh-ı devran

Oldı hem nâmi anıñ hâzret-i ibn-i Edhem

5) Kaldırıp iki eliñ eyle hülûşıla du'â

Maḥviyâ düşdü bu târiḫi nizâm-ı 'âlem (1142)

SONUÇ

XVIII. yüzyıl divan edebiyatı şairlerinden Mahvî'nin hayatı hakkındaki bilgiler oldukça sınırlıdır. Kaynaklarda doğum tarihiyle ilgili herhangi bir malumata rastlanmamakla birlikte şairin Hayrabolulu olduğu ve iyi bir tahsil gördüğü belirtilmektedir. Şairin 1150 (1737/1738) tarihinde vefat ettiği ve Çorum Mustafa Bey Cami haziresine defnedildiği bilinmektedir.

Fatin, şairin mürettep bir Divan'ı olduğundan bahsetse de onun şu an için elimizde bulunan tek eseri Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi Nadir ve Yazma Eserler Bölümü'nde Y 0527 numarada kayıtlı *Divançe*sidir. *Divançe*'de 103 gazel ve 2 tarih manzumesi bulunmaktadır.

Gazellerinde halk dilinden kelime ve deyimlere rastladığımız şair, şiirlerini akıcı ve anlaşılır bir üslupla dile getirmiştir. Şiirlerini Türkçe yazan Mahvî'nin zaman zaman Arapça iktibaslara yer verdiği de görülmektedir. Şair, muhteva bakımından geleneğe bağlı kalarak şiirlerinde ilahi ve beşerî aşk, aşkın verdiği ıstırap, sevgili, güzellik gibi konuları işlemiştir.

KAYNAKÇA

- Akbayar, Nuri (hzl.) (1996). *Mehmed Süreyyâ Sicill-i Osmanî*. C 3. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Akkuş, Mehmet ve Ali Yılmaz (hzl.) (2006), *Sefîne-i Evliyâ, Osmânzâde Hüseyin Vassâf (1872-1980)*. C 3. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Çetin, Nihad M. (1991). "Türk Edebiyatında Arûz". İslâm Ansiklopedisi C 3. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 432-437.
- Çiftçi, Ömer (hzl.) (2017). *Fatîn Davud, Fatîn Tezkiresi (Hâtimetü'l-Eş'âr)*. Kültür Bakanlığı e-kitap.
- Devellioğlu, Ferit (2003). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilçin, Cem (2009). Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Eraslan, Kemal (hzl.) (2015). *Alî-Şîr Nevâyî, Mîzânü'l-Evzân*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- İpekten, Haluk (2006). Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kanar, Mehmet (2013). *Farsça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları.
- Mahvî Divançe. Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi. Nadir ve Yazma Eserler Bölümü. Y 0527.
- Öztürk, Erdem Can (2010). *Alî Cemâleddîn Arûz-ı Türkî, İlm-i Kavâfi, Sanâyi-i Şî'riyye ve İlm-i Bedî (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Yüksek Lisans Tezi. Yozgat: Bozok Üniversitesi.
- Şafak, Yakup (2003). *Aruz Terimleri*. Konya: Tekin Kitabevi.
- Şemseddin Sami (1316). *Kâmûs-ı 'Alâm*. C 6. İstanbul: Mihran Matbaası.
- Şemseddin Sami (2007). *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Şimşek, Selami (2008). "Anadolu ile Balkanlar Arasında Geçit Bölgesi Tekirdağ'da Tasavvuf ve Tarikatlar". *Süleyman Uludağ Kitabı*. İstanbul: Dergâh Yay. 381-408.

Ünver, İsmail (1993). "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler". *Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi* XI (1): 51-89.

Yılmaz, Ozan (hızl.) (2019). *Ferheng-i Şu'ûrî. C 1-4*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.

W. Redhouse, Sir James (2011). *Redhouse Türkçe/Osmanlıca-İngilizce Sözlük*. İstanbul: Sev Yayınları.

